

SKALA SATYSFAKCJI SEKSUALNEJ KOBIET CINDY MESTON I PAULA TRAPNELLA – WŁAŚCIWOŚCI PSYCHOMETRYCZNE POLSKIEJ WERSJI NARZĘDZIA

Michalina Ilska, Hanna Przybyła-Basista, Anna Brandt

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach
Institute of Psychology, University of Silesia in Katowice

THE CINDY MESTON AND PAUL TRAPNELL SEXUAL SATISFACTION
SCALE FOR WOMEN – PSYCHOMETRIC PROPERTIES
OF POLISH VERSION OF THE SCALE

Summary. The main objective of this study was to develop a Polish version of the Sexual Satisfaction Scale for Women (SSS-W) designed by Cindy Meston and Paul Trapnell (2005) and to evaluate its psychometric properties. The data were collected from a total sample of 651 women. The statistical analysis has confirmed satisfactory psychometric properties of the developed Polish version (SSS-W-R15) of the original scale, which was shortened from 18 to 15 items. Generally, the basic structure of the Polish version SSS-W-R15 obtained in a factor analysis is similar to the original one – exploratory and confirmatory analyses validated the three-factor structure (contentment, communication, compatibility). The obtained results show that SSS-W-R15 is a reliable tool and can be used in scientific research in Poland.

Key words: sexual satisfaction, women, measurement, contentment, communication, compatibility

Wprowadzenie

Współcześnie obserwuje się coraz większe zainteresowanie seksualnością człowieka, a satysfakcja seksualna znajduje się w centrum uwagi zarówno wtedy, gdy badacze zastanawiają się nad jej rolą w budowaniu dobrostanu jednostki mającym wpływ na ogólne poczucie jakości życia (Mulhall i in., 2008), jak i wówczas, gdy poszukują wyznaczników satysfakcji małżeńskiej (Byers, 1999; Sanchez-Fuentes, Santos-Iglesias, Sierra, 2014). Badania dowodzą istnienia pozytywnych zależności pomiędzy satysfakcją seksualną a ogólnym poczuciem dobrostanu jednostki (Dundon, Rellini, 2010). Współżycie seksualne, choć nie stanowi wystarczającego czynnika

Adres do korespondencji: Hanna Przybyła-Basista, e-mail, przybyla@us.edu.pl

warunkującego szczęście w związku dwojga ludzi, jest jego istotnym elementem. Na satysfakcję z życia seksualnego mają wpływ zarówno czynniki indywidualne, jak i charakterystyki relacyjne opisujące cechy bliskiego związku (Sanchez-Fuentes, Santos-Iglesias, Sierra, 2014). Istotną rolę odgrywają tu zarówno seksualne aspekty funkcjonowania w relacji partnerskiej (zachowania seksualne, oczekiwania, częstość kontaktów, typy zachowań seksualnych), jak i nieseksualne aspekty relacji (religijność, wiara – zob. Ashdown, Hackathorn, Clark, 2011).

Satysfakcjonujące życie seksualne pełni ważną funkcję w utrzymaniu związku małżeńskiego oraz umacnianiu więzi partnerskich (Byers, 1999), stanowiąc zarazem istotny wyznacznik jakości i trwałości związku małżeńskiego (Heiman i in., 2011) oraz wierności partnerskiej i poczucia wyłączności (Waite, Joyner, 2001). Z badań wynika, że satysfakcja seksualna jest jednym z najsilniejszych predyktorów małżeńskiej stabilności zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet (Karney, Bradbury, 1995), a brak satysfakcji prowadzi do obniżenia poczucia zadowolenia ze związku (Young i in., 2000; Henderson, Lehavot, Simoni, 2009), niedochowania wierności, a nawet rozpadu związku (Ashdown, Hackathorn, Clark, 2011) bądź ogólnej niestabilności małżeńskiej (Yeh i in., 2006).

Mimo iż badacze wskazują na silną korelację pomiędzy satysfakcją seksualną a satysfakcją ze związku, to natura tej zależności nie jest dokładnie poznana, bowiem zarówno satysfakcja seksualna może być predyktorem satysfakcji z bliskiej relacji, jak i odwrotnie – zadowolenie z bliskiej relacji może być predyktorem satysfakcji seksualnej (McNulty, Wenner, Fisher, 2014). Z tego względu potrzebne są dalsze badania, które mogą stanowić źródło inspirujących wniosków zarówno na temat uwarunkowań zadowolenia z relacji partnerskiej, jak i uwarunkowań zadowolenia z jej seksualnych aspektów oraz wzajemnych powiązań pomiędzy tymi zmiennymi. Dla realizacji programów badawczych potrzebne są rzetelne narzędzia pomiaru, o jasnej strukturze i dobrych właściwościach psychometrycznych. Na gruncie polskim brakuje takich narzędzi pomiaru. Celem niniejszego artykułu jest prezentacja wyników prac adaptacyjnych dotyczących kwestionariusza służącego do pomiaru satysfakcji seksualnej kobiet oraz jego właściwości psychometrycznych. Zanim jednak zostaną przedstawione wyniki prac nad adaptacją Skali Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W), warto przybliżyć rozważania koncepcyjne dotyczące trudności w definiowaniu satysfakcji seksualnej oraz konieczności uwzględnienia specyfiki tej satysfakcji w grupie kobiet.

Trudności koncepcyjne w definiowaniu satysfakcji seksualnej i jej specyfika w grupie kobiet

Wśród badaczy, zarówno w obszarach nauk medycznych, jak i psychologicznych, nie ma zgodności co do jednej i powszechnie obowiązującej definicji. Niemniej jednak współcześnie odchodzi się od redukcjonistycznego ujęcia satysfakcji seksualnej rozumianej jedynie jako przeżywanie orgazmu, twierdząc że sama satysfakcja nie może być mylona z przyjemnością z przeżycia orgazmu (Ziherl, Masten, 2010).

Współzycie seksualne wiąże się zarówno z realizacją potrzeby biologicznej, jak i psychologicznej, a satysfakcję seksualną można ogólnie pojmować jako „subiektywnie odczuwane zadowolenie partnerów” z jakości życia seksualnego (Janicka, 2008, s. 38). W badaniach nad jakością życia seksualnego koncentrowano się zarówno na poczuciu własnej satysfakcji seksualnej jednostki, jak i ocenie satysfakcji seksualnej partnera (Byers, 1999). I choć w literaturze można spotkać wiele określeń satysfakcji seksualnej, do rzadkości należą definicje oparte na konkretnym modelu teoretycznym (Byers, 1999; Zihlerl, Masten, 2010), które byłyby pomocne nie tylko w rozważaniach teoretycznych, ale i konstruowaniu narzędzi pomiaru oraz projektowaniu dalszych badań.

Wielu autorów posługuje się terminem satysfakcji seksualnej bez definiowania tego pojęcia lub definiując je tautologicznie (satysfakcja jest to stopień, w jakim jednostka jest zadowolona ze swojego życia seksualnego) bądź stosując definicje operacyjne, które niekoniecznie są spójne (Byers, 1999, s. 96). W tym kontekście nie zawsze jest też jasne, co mierzą poszczególne skale satysfakcji seksualnej i na ile pomiary są ekwiwalentne (Byers, 1999). Badacze podejmujący próby pomiaru satysfakcji seksualnej w różny sposób konceptualizowali pojęcie satysfakcji seksualnej, stosując zróżnicowane narzędzia pomiaru – od prostych, zawierających ogólne polecenie oceny poziomu zadowolenia (przy użyciu jednego, dwóch twierdzeń), po bardziej złożone, charakteryzujące różne aspekty funkcjonowania seksualnego (na podstawie pomiaru psychologicznych i fizjologicznych komponentów – por. Young i in., 2000), w tym także frustracje i dystres związany z tą sferą (Stephenson, Meston, 2011). Z przeglądu literatury wynikają więc dwa wnioski: po pierwsze – stosowanie zróżnicowanych pomiarów utrudnia prowadzenie rzetelnych analiz porównawczych oraz po drugie – do satysfakcji seksualnej czasem podchodzono jako do zjawiska jednowymiarowego, innym razem traktowano je jako konstrukt złożony.

Przykładem rozumienia satysfakcji seksualnej jako pojęcia złożonego, wielowymiarowego jest koncepcja Davisa i współpracowników (2006). W koncepcji tej satysfakcja seksualna rozumiana jest trójwymiarowo jako: satysfakcja fizyczna (przyjemność czerpana ze stosunków, zaspokojenie fizyczne), satysfakcja emocjonalna (więź emocjonalna z partnerem) oraz satysfakcja wynikająca z poczucia kontroli (oceny własnego wpływu na zainicjowanie sytuacji seksualnej) (Davis i in., 2006). Z kolei w przekonaniu Lawrence i Byers (1995, s. 268) satysfakcja seksualna jest afektywną odpowiedzią powstającą na skutek subiektywnej oceny relacji seksualnej (pozytywnego lub negatywnego jej wymiaru). W opracowanym przez te autorki Interpersonalnym Modelu Wymiany Satysfakcji Seksualnej (*The Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction*) twierdzi się, że satysfakcja seksualna zależy od oceny poziomu nagród bądź kosztów związanych z pozostawaniem w danej relacji seksualnej (bilansu korzyści i strat), porównania poziomu nagród/kosztów oraz percepcji równości w diadzie pod względem uzyskiwanych tak nagród, jak i kosztów (Lawrence, Byers, 1995). Przy czym na satysfakcję seksualną raczej ma wpływ historia nagród i kosztów aniżeli bieżąca ocena nagród i kosztów przeprowadzona w danym momencie czasowym (Byers, Macneil, 2006).

Przytoczone pokrótce analizy nie pozwalają na wysunięcie jednoznacznych wniosków. Z jednej strony bowiem potraktowanie satysfakcji seksualnej jako zmiennej jednowymiarowej wydaje się zbytnim uproszczeniem w świetle choćby powyższych rozważań. Z drugiej zaś strony przy podejściu do niej jako do konstruktów wielowymiarowych nie jest jasne, które elementy składowe należałoby umieścić w pomiarze satysfakcji seksualnej (tu wypowiedzi płynące z różnych koncepcji nie wykluczają się, lecz raczej uzupełniają). Ponadto ważne dla tego obszaru badań jest pytanie, czy istnieją podstawy do konstruowania odrębnych narzędzi pomiaru ze względu na płeć, czy też pomiar można traktować jako uniwersalny bez potrzeby różnicowania kwestionariuszy dla kobiet i mężczyzn.

W przekonaniu wielu badaczy należy prowadzić rozważania nad specyfiką satysfakcji seksualnej kobiet (np. Byers, 1999; Giraldi, Kristensen, Sand, 2015). W przeciwieństwie do seksualnego funkcjonowania mężczyzn, które jest stosunkowo łatwe do oceny, ocena funkcjonowania seksualnego kobiet wciąż stanowi pewne wyzwanie (Nowosielski i in., 2013). Pytania, co dokładnie oznacza satysfakcja seksualna u kobiet, jak można ją oszacować i jakie czynniki mają na nią wpływ, budzą zainteresowanie badaczy (Byers, 1999). W świetle teorii ewolucyjnych mężczyźni i kobiety odmiennie doświadczają i przeżywają swoją seksualność, a różnice tkwią głównie w strategiach reprodukcyjnych, kwestiach zaangażowania i złożoności reakcji seksualnych. U mężczyzn dominuje przeżywanie swojej seksualności głównie przez pryzmat fizjologiczny, natomiast wśród kobiet wzorzec przeżywania i wyrażania własnej seksualności ma charakter bardziej złożony i zmienia się w zależności od wieku, stażu związku, potrzeb, czy też specyficznych warunków życiowych (Giraldi, Kristensen, Sand, 2015). Z tego względu wielu badaczy zajmuje się porównywaniem satysfakcji seksualnej kobiet i mężczyzn (Ziherl, Masten, 2010; Ashdown, Hackathorn, Clark, 2011), a także sprawdzaniem tezy o odmienności predyktorów satysfakcji w zależności od płci (Peplau, 2003; McNulty, Wenner, Fisher, 2014).

Jedną z ważniejszych koncepcji traktujących o specyfice seksualności kobiety jest model opisujący cykl reakcji seksualnej kobiety (Basson, 2000; 2001). Basson (2000) dowodzi, że klasyczne modele analizy reakcji seksualnej nie do końca odzwierciedlały specyfikę seksualnej reakcji kobiety. Koncentracja na fizycznych, genitalnych aspektach zadowolenia – jak na przykład w modelach Mastersa i Johnsona (1966) czy Kaplan (1974) – ignoruje tak ważne z punktu widzenia satysfakcji kobiet komponenty, jak: zaufanie, poczucie bliskości, szacunek, komunikację, uczucie do partnera czy przyjemność ze zmysłowego dotyku (Basson, 2000). Zdaniem Basson (2000; 2001), w badaniach seksualności kobiet zbyt rzadko uwzględniano te aspekty. Basson podkreśla ogromne znaczenie bliskości emocjonalnej, która staje się głównym motywem i celem podejmowania aktywności, zaś satysfakcja seksualna wiąże się przede wszystkim ze wzrostem zaangażowania i intymności w związku. Badania potwierdzają te obserwacje. Motywacja kobiet do podjęcia współżycia ma charakter złożony i wielokrotnie nie jest związana z fizjologicznym odczuwaniem podniecenia (Cain i in., 2003; Meston, Buss, 2007). Orgazm nie ma tu pierwszoplanowego znacze-

nia – kobieta nie osiągając go, może się czuć usatysfakcjonowana z relacji seksualnej, osiągając tzw. nieseksualną gratyfikację. Ważniejsze czynniki to m.in.: potrzeba czułości, potwierdzenie swojej kobiecości, unikanie negatywnych następstw z powodu odmowy współżycia czy oczekiwanie wzrostu dobrostanu emocjonalnego u partnera (Basson, 2000; 2001; 2002; 2005). W literaturze podkreśla się, że model Basson znajduje największe zastosowanie w odniesieniu do kobiet będących w długotrwałych związkach, ale także kobiet przeżywających kryzys bądź wykazujących różnego rodzaju dysfunkcje seksualne (Giraldi, Kristensen, Sand, 2015).

Takie rozumienie satysfakcji seksualnej, w której zasadnicze znaczenie dla odczuwania zadowolenia ma nie tyle osiągnięcie orgazmu przez kobietę, co budowanie intymności i bliskości emocjonalnej, odgrywa również kluczową rolę w koncepcji stojącej u podstaw konstrukcji narzędzia pomiaru przez Meston i Trapnella (2005). Autorzy ci nie nawiązują wprawdzie bezpośrednio do modelu zaproponowanego przez Basson (2001), jednak poszukując emocjonalno-relacyjnych komponentów satysfakcji seksualnej (Meston, Trapnell, 2005), bliscy są myśleniu autorki modelu cyklu reakcji seksualnej kobiety (Basson, 2001). Podsumowując, różnorodne conceptualizacje satysfakcji seksualnej dostarczają wiedzy, czym jest satysfakcja kobiet oraz jakie czynniki ją tworzą i warunkują. W połączeniu z badaniami i obserwacjami klinicznymi stają się podstawą konstruowania narzędzi pomiaru uwzględniających specyfikę przeżyć kobiet.

Skala Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W) Cindy Meston i Paula Trapnella – wersja oryginalna

Narzędzie pomiaru, które opracowali Cindy Meston i Paul Trapnell (2005), jest interesującą propozycją z uwagi na wielowymiarowe potraktowanie zjawiska satysfakcji seksualnej, czytelną strukturę, a przede wszystkim uwzględnienie specyfiki funkcjonowania kobiet w relacji seksualnej. Autorzy, opierając się na szerokim przeglądzie literatury, przyjęli założenie, że satysfakcja seksualna jest pojęciem złożonym i zaproponowali, aby wśród składowych tej satysfakcji wyróżnić komponenty osobiste oraz relacyjne. Podkreślili w szczególności rolę dobrej seksualnej komunikacji (*good sexual communication*) między partnerami jako czynnika najczęściej analizowanego przez różnych badaczy w kontekście satysfakcji seksualnej, a także znaczenie zarówno nieseksualnych, jak i seksualnych aspektów ich relacji. Przegląd literatury stał się podstawą do opracowania pierwszej wersji kwestionariusza satysfakcji seksualnej składającej się z 22 twierdzeń (następnie skróconej do 18 twierdzeń) odnoszących się do oceny komunikacji, dopasowania oraz ogólnej oceny zadowolenia seksualnego¹. W drugiej fazie badań lista twierdzeń została poszerzona o aspekty

¹ W pierwszej fazie pracy nad kwestionariuszem SSS-W autorzy przyjęli rozwiązanie trójczynnikowe, gdzie otrzymane trzy czynniki wyjaśniały 54% ogólnej wariancji (Meston, Trapnell, 2005).

kliniczne zaburzeń w funkcjonowaniu seksualnym. Dodano kolejne 12 twierdzeń charakteryzujących trudności oraz zaburzenia seksualne opisane według kryterium diagnostycznego DSM-IV-TR (Meston, Trapnell, 2005).

Meston i Trapnell (2005) na podstawie analizy czynnikowej opracowali pięcioczynnikowy model satysfakcji seksualnej oraz dystresu związanego z funkcjonowaniem seksualnym i skonstruowali narzędzie pomiaru zawierające w ostatecznej wersji 30 twierdzeń. Ocena satysfakcji seksualnej jest tu dokonywana zarówno z punktu widzenia oceny relacyjnych aspektów satysfakcji seksualnej (*relational aspects of sexual satisfaction* – tzn. komunikacji oraz dopasowania), jak i osobistego zadowolenia, na które składają się różne ogólne sądy dotyczące dobrostanu seksualnego (*personal sexual satisfaction*). Model zakłada istnienie pięciu czynników, z których trzy opisują wymiar satysfakcji seksualnej (*sexual satisfaction*), a mianowicie: zadowolenie (*contentment*), komunikacja (*communication*) i dopasowanie (*compatibility*). Pozostałe dwa czynniki opisują wymiar dystresu (*distress*) związanego z funkcjonowaniem seksualnym i są to: obawy relacyjne (*relational concern*) oraz obawy osobiste (*personal concern*) (Meston, Trapnell, 2005).

Sexual Satisfaction Scale for Women (SSS-W) autorstwa Meston i Trapnella (2005) tworzy zatem w sumie pięć podskal opisujących dobrostan seksualny kobiety: zadowolenie, komunikacja, dopasowanie, osobiste obawy i relacyjne obawy (w skład każdej z podskal wchodzi sześć pozycji testowych). Pozycje testowe mają formę twierdzeń (oprócz pozycji nr 6, która ma postać pytania). Zadaniem osoby badanej jest ustosunkowanie się do wszystkich twierdzeń przy wykorzystaniu pięciostopniowej skali typu Likerta, w której 1 oznacza „zdecydowanie nie zgadzam się”, a 5 – „zdecydowanie zgadzam się”. Pomiar satysfakcji seksualnej dokonywany jest za pomocą trzech podskal: zadowolenie, komunikacja i dopasowanie (np. „Jestem zadowolona z tego, jak obecnie wygląda moje życie seksualne”). Zaś do pomiaru seksualnego dystresu (*sexual distress*) wykorzystano dwie kolejne podskale: osobiste obawy i relacyjne obawy (np. „Jestem sfrustrowana z powodu moich trudności seksualnych”).

Badania walidacyjne przeprowadzono w grupie składającej się łącznie ze 181 kobiet (w tym 102 kobiet z dysfunkcjami seksualnymi i 79 kobiet zdrowych, bez dysfunkcji – Meston, Trapnell, 2005). Rzetelność 30-itemowej oryginalnej skali SSS-W obliczano, wykorzystując współczynnik zgodności wewnętrznej Alfa Cronbacha, który dla całej grupy (kontrolnej i klinicznej łącznie) w skali ogólnej wyniósł 0,94, a dla podskal od 0,74 do 0,90 (przy czym wyniki dla poszczególnych podskal układały się następująco: Zadowolenie – 0,83; Komunikacja – 0,74; Dopasowanie – 0,85; Obawy Relacyjne – 0,88; Obawy Osobiste – 0,90). Analiza czynnikowa wykazała zgodnie z założeniami teoretycznymi pięć czynników, wyjaśniających 63% wariacji (Meston, Trapnell, 2005). Wskaźniki stałości obliczane metodą test-retest po upływie 4-5 tygodni były statystycznie istotne i przyjmowały wartości od umiarkowanie wysokich do wysokich: dla całej grupy łącznie (kontrolnej i klinicznej) w skali satysfakcji ogólnej $r = 0,87$ ($p < 0,01$), zaś w poszczególnych podskalach wyniki wahały

się od $r = 0,63$ do $0,86$. Nieco niższe były wskaźniki stałości test-retest dla grupy klinicznej w skali satysfakcji ogólnej $r = 0,76$ w porównaniu z grupą kontrolną $r = 0,79$ ($p < 0,01$).

Warto dodać, że opracowany przez Meston i Trapnella (2005) pięcioczynnikowy model satysfakcji seksualnej, który stanowił podstawę konstrukcji kwestionariusza satysfakcji seksualnej SSS-W, nie znalazł pełnego potwierdzenia w dalszych badaniach empirycznych². I tak, kolejne badania podjęte przez Stephenson i Meston (2010) wykazały, że choć satysfakcja seksualna (*sexual satisfaction*) i dystres dotyczący funkcjonowania seksualnego (*distress*) mogą być ściśle powiązane ze sobą, to jednak są to raczej niezależne konstrukty. Uwidoczniło się to zwłaszcza w grupie nieklinicznej (złożonej z kobiet bez dysfunkcji seksualnych), gdzie okazało się, że satysfakcja seksualna była bardziej powiązana ze zmiennymi opisującymi relację partnerską (*relational variables*) aniżeli z dystresem dotyczącym problemów w funkcjonowaniu seksualnym. Na tej podstawie można zatem uznać, że satysfakcja seksualna i dystres są relatywnie niezależnymi wymiarami opisującymi różne aspekty funkcjonowania i dobrostanu seksualnego kobiet. Z tego względu warto więc osobno dokonywać pomiaru satysfakcji seksualnej oraz dystresu związanego z trudnościami w funkcjonowaniu seksualnym. Szczególnie dotyczy to grup nieklinicznych, w których nie mamy do czynienia z dysfunkcjami seksualnymi kobiet. Z kolei dystres wiąże się z przeżywaniem przez kobiety osobistych obaw wynikających z doświadczania różnego rodzaju dysfunkcji i trudności seksualnych w połączeniu z obawami o reakcje partnera, jego frustracje seksualne, prowadzone romanse itp. Relacjonowanie przez kobiety niskiej satysfakcji seksualnej wcale nie musi być jednoznaczne z doświadczaniem wysokiego poziomu dystresu. Z opisanych analiz wynika zatem zasadność oddzielenia pomiaru satysfakcji seksualnej od dystresu.

Z uwagi na przedmiot naszych zainteresowań badawczych, skoncentrowanych na poszukiwaniu zasobów osobistych i relacyjnych pomocnych w osiąganiu i utrzymaniu dobrostanu psychicznego kobiet w różnorodnych sytuacjach życiowych w grupach nieklinicznych (tj. bez zdiagnozowanych trudności w funkcjonowaniu seksualnym), do prac adaptacyjnych dotyczących kwestionariusza SSS-W zostały wykorzystane trzy podskale koncentrujące się na pomiarze satysfakcji seksualnej:

1. Zadowolenie (*contentment*): całościowa ocena zadowolenia z funkcjonowania seksualnego, w tym z bliskości, intymności, częstotliwości kontaktów seksual-

² Na słabe związki pomiędzy podskalami opisującymi wymiar satysfakcji seksualnej oraz wymiar dystresu wskazywała już analiza interkorelacji w oryginalnej wersji kwestionariusza SSS-W. I tak na przykład, korelacja między podskala obawy osobiste (wymiar dystresu) a podskala komunikacji (wymiar satysfakcji seksualnej) wynosiła $r = 0,21$ i nie była istotna statystycznie. Podobnie było pomiędzy podskala obawy osobiste a dopasowanie ($r = 0,23$, ni.). Nieco lepsze, bo istotne statystycznie, choć dalej niskie, okazały się związki pomiędzy obawami relacyjnymi a dopasowaniem ($r = 0,26^*$) czy też komunikacją ($r = 0,45^*$) (Meston, Trapnell, 2005).

nych, która jest równoznaczna z brakiem odczuwania trudności w pożyciu seksualnym (6 twierdzeń: nr 1, 2, 3, 4, 5, 6);

2. Komunikacja (*communication*): umiejętność swobodnego komunikowania się partnerów w sprawach związanych z seksem i wzajemnego porozumiewania się w odniesieniu do najgłębszych uczuć i emocji (6 twierdzeń: nr 7, 8, 9, 10, 11, 12);
3. Dopasowanie (*compatibility*): podobieństwo między partnerami w zakresie postaw, przekonań, potrzeb, pragnień oraz preferencji związanych z seksem, odczuwanie pociągu seksualnego wobec partnera i wrażliwość na wzajemne upodobania (6 twierdzeń: nr 13, 14, 15, 16, 17, 18).

Wydzielenie tych trzech podskal do badania satysfakcji seksualnej w grupach nieklinicznych, a więc kobiet, u których nie diagnozowano trudności czy dysfunkcji seksualnych, było zgodne zarówno z pierwotną koncepcją oraz pierwszym etapem badań nad konstrukcją kwestionariusza przez Meston i Trapnella (2005), jak i późniejszymi ustaleniami badawczymi (Stephenson, Meston, 2010).

Polska wersja narzędzia: Skala Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W-R15)

W polskiej wersji językowej narzędzie nosi nazwę: Skala Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W-R15)³. Pracę nad polską adaptacją narzędzia przeprowadzono zgodnie z przyjętymi procedurami metodologicznymi (Hornowska, Paluchowski, 2004). Autorka skali prof. Cindy Meston wyraziła pisemną zgodę na przeprowadzenie badań adaptacyjnych skali SSS-W w warunkach polskich, z wykorzystaniem trzech podskal (zadowolenie, komunikacja, dopasowanie) koncentrujących się na pomiarze satysfakcji seksualnej. Prace adaptacyjne rozpoczęły się od przetłumaczenia angielskiej wersji językowej kwestionariusza na język polski. Tłumaczeń dokonywało sześciu niezależnych tłumaczy języka angielskiego, którzy zostali zapoznani z problematyką satysfakcji seksualnej kobiet. Następnie grupa złożona z kolejnych sześciu osób (w większości psychologów) z biegłą znajomością języka angielskiego dokonała analizy i ustaliła wspólną wersję tłumaczenia. Kolejnym krokiem było porównanie oryginalnej anglojęzycznej wersji narzędzia oraz wspólnie uzgodnionej polskojęzycznej wersji, co pozwoliło na sprawdzenie trafności tłumaczenia (Hornowska, Paluchowski, 2004).

Badana grupa

Ogółem w badaniach adaptacyjnych wzięło udział 651 kobiet z terenu południowej Polski. Badania podzielono na dwie tury. W pierwszej turze przeprowadzono weryfikację trafności czynnikowej oryginalnej wersji SSS-W, zaś w drugiej turze wykorzystano skróconą wersję narzędzia SSS-W-R15, a następnie przeprowa-

³ Osoby zainteresowane wykorzystaniem w badaniach własnych polskiej wersji Skali Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W-R15) prosimy o kontakt e-mailowy: przybyla@us.edu.pl

dzono konfirmacyjną analizę czynnikową kwestionariusza. W pierwszej turze badań pilotażowych wzięło udział 451 osób. Osoby badane miały za zadanie ustosunkowanie się do 18 twierdzeń na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie nie zgadzam się”, a 5 – „zdecydowanie zgadzam się”. Im wyższy uzyskany wynik, tym większa satysfakcja seksualna. Kobiety zostały poinformowane o celu badania i wyraziły zgodę na udział w nim. Zastosowano procedury mające na celu zapewnienie osobom badanym pełnej anonimowości i dobrowolności udziału. Do analiz zostały włączone osoby spełniające następujące kryteria: (1) wiek powyżej 18 lat; (2) obecność stałego partnera i/lub podejmowana aktywność seksualna. Do ostatecznych analiz zakwalifikowano 426 kobiet, zaś 25 kobiet nieposiadających stałego partnera i niepodjmujących aktywności seksualnej usunięto. Wiek osób badanych mieścił się w przedziale od 19 do 64 lat ($M = 29,95$; $SD = 9,68$). W badaniach przeważały osoby z wyższym i średnim wykształceniem: 40,4% stanowiły kobiety z wyższym wykształceniem ($n = 172$), 25,3% – z niepełnym wyższym/licencjat ($n = 108$), 24,4% – kobiety z wykształceniem średnim ($n = 104$), zaś tylko 8,7% kobiet miało wykształcenie podstawowe ($n = 37$). Systemowe braki danych na poziomie 1,2% ($n = 5$). Prawie połowa osób badanych pozostawała w związku małżeńskim (44,1%; $n = 188$), więcej niż połowa – w związku nieformalnym (52,6%; $n = 224$), a tylko nieliczny odsetek kobiet deklarował aktywność seksualną i posiadanie stałego partnera seksualnego, a jednocześnie niepozostawanie w stałym związku (3,3%; $n = 14$). Staż w związku był zróżnicowany, a przeciętny czas trwania związku wynosił 7 lat ($M = 7,22$; $SD = 8,31$). Prawie wszystkie kobiety deklarowały aktywność seksualną (93,9%; $n = 400$). Ponad połowa badanych kobiet była bezdzietna (56,3%; $n = 240$), pozostałe kobiety posiadały dzieci (42,0%; $n = 179$). Systemowe braki danych na poziomie 1,6% ($n = 7$).

W drugiej turze badań wzięło udział 200 kobiet. Średni wiek osób badanych wyniósł 30 lat ($M = 30,27$; $SD = 10,7$), najmłodsza osoba miała 18 lat, najstarsza – 63. Osoby zamieszkiwały kolejno: wieś – 14,5% ($n = 29$), miasto do 50 tys. mieszkańców – 19,0% ($n = 38$), miasto 50-500 tys. mieszkańców – 39,5% ($n = 79$) oraz miasto powyżej 500 tys. mieszkańców – 23,5% ($n = 47$). Systemowe braki danych wyniosły 3,5% ($n = 7$). Przeważały osoby z wykształceniem wyższym – 39,5% ($n = 79$) i średnim – 34,5% ($n = 69$), w dalszej kolejności były to osoby z wykształceniem zawodowym – 13,0% ($n = 26$) oraz niepełnym wyższym – 11,5% ($n = 23$), jedna osoba posiadała wykształcenie podstawowe (0,5%). Systemowe braki danych wyniosły 1,0% ($n = 1$). 40,5% ($n = 81$) badanych to kobiety zamężne, 59,5% ($n = 119$) – w stanie wolnym. Staż związku wyniósł średnio 5,5 roku ($M = 5,63$; $SD = 8,76$). 31,0% ($n = 62$) kobiet posiadało dzieci. Prawie wszystkie osoby w chwili badania były aktywne seksualnie (95,0%, $n = 190$).

W ramach prac nad adaptacją Skali Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W-R15) przeprowadzone analizy psychometryczne objęły weryfikację struktury czynnikowej narzędzia pomiaru za pomocą eksploracyjnej analizy czynnikowej (EFA – ang. *Exploratory Factor Analysis*), a następnie konfirmacyjnej analizy czynnikowej (CFA – ang. *Confirmatory Factor Analysis*). Obliczono także współczynniki rzetelności, stabilności i trafności oraz sprawdzono statystyki opisowe skali. Analizy statystyczne zebranych wyników zostały wykonane z użyciem programu SPSS for Windows 21.0 oraz Statistica 10.0.

Właściwości psychometryczne narzędzia: struktura czynnikowa, rzetelność, trafność

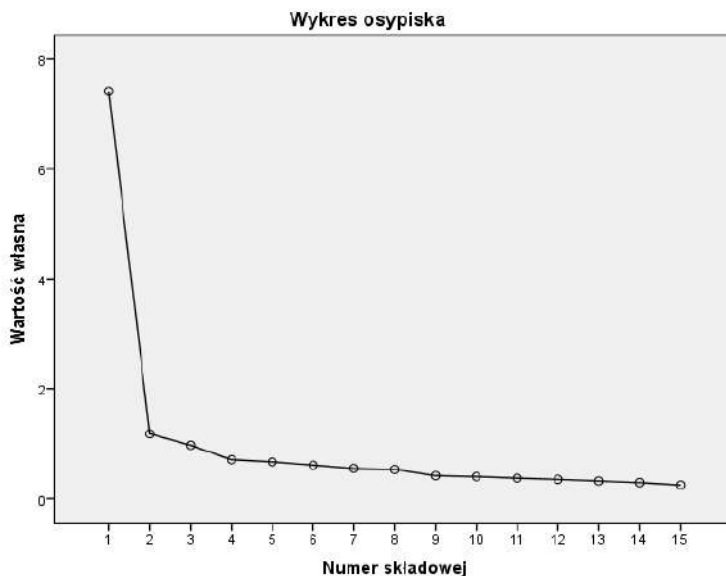
Struktura czynnikowa polskiej wersji kwestionariusza SSS-W-R15

W pierwszej kolejności zostaną omówione rezultaty analiz czynnikowych przeprowadzonych w pierwszej turze badań mających na celu weryfikację trafności czynnikowej oryginalnej wersji SSS-W. Dążąc do sprawdzenia struktury czynnikowej polskiej wersji narzędzia, wykorzystano eksploracyjną analizę czynnikową metodą osi głównych z rotacją Oblimin z normalizacją Kaisera. Wybór rotacji Oblimin umożliwia uzyskanie czynników skorelowanych, jeśli one rzeczywiście takie są, jednocześnie nie wykluczając otrzymania czynników niepowiązanych. Dodatkowym argumentem był fakt, że autorzy wersji oryginalnej skorzystali także z metody Oblimin (Meston, Trapnell, 2005). Rotacja Varimax, najczęściej wybierana w badaniach empirycznych, wymusza bowiem brak skorelowania czynników niezależnie od rzeczywistej struktury zmiennych (Bedyńska, Cypryańska, 2013). W celu zbadania, czy macierz korelacji może być użyta do analiz czynnikowych, zastosowano wskaźnik Kaisera-Meyera-Olkina oraz test sferyczności Bartletta. Wartość wskaźnika KMO mierzącego adekwatność doboru próby dla 18-itemowej skali SSS-W wyniosła 0,928 i była satysfakcjonująca, podobnie jak wynik testu sferyczności Bartletta, który okazał się istotny statystycznie ($\chi^2 = 3740,001$; $df = 153$; $p < 0,001$). Oba te wyniki świadczyły o zasadności przeprowadzenia analizy czynnikowej.

Wyniki analizy czynnikowej 18-itemowej skali były co najmniej problematyczne i to z kilku powodów. Po pierwsze, rozwiązanie czteroczynnikowe nie było zgodne z rozwiązaniem koncepcyjnym zaproponowanym przez autorów oryginalnej wersji skali, gdzie na satysfakcję seksualną składały się trzy czynniki (Meston, Trapnell, 2005). Analiza formalna zawartości poszczególnych czynników polskiej wersji 18-itemowej wykazała nierównomierne rozłożenie twierdzeń w poszczególnych podskalach: czynnik pierwszy obejmował siedem twierdzeń, czynnik drugi składał się z dwóch twierdzeń, czynnik trzeci – z dwóch twierdzeń, zaś czynnik czwarty – z siedmiu twierdzeń. Taki rozkład wyników daleki był od założeń koncepcyjnych autorów skali. Po drugie, należało rozstrzygnąć problemy wynikające z niskiej korelacji niektórych twierdzeń z wynikiem ogólnym całej skali satysfakcji seksualnej. Chodziło tu w szczególności o rozstrzygnięcie problemów wynikających z analizy słabego powiązania twierdzenia nr 6 z wynikiem ogólnym. Pozycja nr 6 skali z założenia była nietypowa i miała postać pytania, a nie twierdzenia: „Ogólnie rzecz biorąc, jak satysfakcjonujące lub niesatysfakcjonujące jest obecnie twoje życie seksualne?”. Przede wszystkim zaś odznaczała się niską korelacją z wynikiem ogólnym ($r = 0,142$). Ponadto, w porównaniu z pozostałymi twierdzeniami, dwa inne twierdzenia korelowały niżej z wynikiem ogólnym (nr 9: $r = 0,427$ oraz nr 11: $r = 0,476$). Analizy uzyskanych danych świadczyły więc albo o zupełnie słabym, albo znacząco gorszym powiązaniu wskazanych twierdzeń z wynikiem ogólnym skali. Dodatkowym kłopotem

był tu fakt, że wspomniane twierdzenia 9 i 11 utworzyły odrębny czynnik. Co więcej, wartości ładunków czynnikowych twierdzenia 11 kształtowały się na podobnym poziomie w odniesieniu do dwóch czynników: drugiego (0,497) oraz trzeciego (0,428), co uniemożliwiło rozstrzygnięcie, do którego czynnika twierdzenie to zasadniczo przynależy. W tej sytuacji podjęto decyzję o usunięciu tych trzech twierdzeń oraz ponownym przeprowadzeniu eksploracyjnej analizy czynnikowej.

Skróconą wersję skali poddano eksploracyjnej analizie czynnikowej metodą osi głównych z rotacją Oblimin z normalizacją Kaisera. Wskaźnik Kaisera-Meyera-Olkina (KMO) mierzącego adekwatność doboru próby dla 15-itemowej skali SSS-W wyniósł 0,939 i był satysfakcjonujący, podobnie jak wynik testu sferyczności Bartletta, który okazał się istotny statystycznie ($\chi^2 = 3354,913$; $df = 105$; $p < 0,001$). Oba te wyniki świadczyły o zasadności przeprowadzenia analizy czynnikowej. Wyniki badań pokazały, że zarówno kryterium Kaisera, jak i wyniki testu „osypiska” potwierdziły możliwość przyjęcia rozwiązania trójczynnikowego, które było zgodne z kluczem zaproponowanym przez autorów oryginalnej wersji skali (por. rycina 1).

Rycina 1. Wykres osypiska (wersja 15-itemowa)

Źródło: opracowanie własne.

Trójczynnikowa struktura polskojęzycznej 15-itemowej wersji narzędzia wyjaśniała 63,75% całkowitej wariancji. Pierwszy czynnik wyjaśniał 49,44% wariancji, drugi – 7,84% wariancji, trzeci – 6,46% wariancji wyników otrzymanych w polskiej wersji kwestionariusza SSS-W-R15. Ładunki czynnikowe poszczególnych twierdzeń znajdują się w tabeli 1.

Tabela 1. Elementy składowe satysfakcji seksualnej– wyniki eksploracyjnej analizy czynnikowej wersji SSS-W -R15

	Składowa		
	1	2	3
15. Czasami myślę, że mój partner i ja jesteśmy niedopasowani do siebie, jeżeli chodzi o preferencje seksualne i „styl seksualny”.	,865	-,050	,012
13. Czasami myślę, że mój partner i ja jesteśmy niedopasowani do siebie, jeżeli chodzi o potrzeby i pragnienia związane z intymnością seksualną.	,772	,047	,104
11. Często czuję, że nie jesteśmy z partnerem wystarczająco dopasowani seksualnie.	,762	-,031	,125
12. Często czuję, że postawy i przekonania mojego partnera na temat seksu zbytnio różnią się od moich.	,741	,124	-,002
14. Czasami czuję, że nie jesteśmy z partnerem dla siebie wystarczająco atrakcyjni fizycznie.	,702	,064	-,062
10. Często czuję, że mój partner nie jest wystarczająco wrażliwy i świadomy moich seksualnych upodobań i pragnień.	,480	,310	,086
8. Zazwyczaj mój partner czuje się zupełnie swobodnie, gdy chcę rozmawiać z nim o seksie.	,075	,811	-,039
6. Mój partner często się wycofuje, gdy próbuję z nim rozmawiać o seksie.	,170	,786	-,103
9. Gdy ja chcę porozmawiać z partnerem o jego najgłębszych uczuciach i emocjach, on nie ma z tym żadnych problemów.	-,196	,749	,276
7. Nie rozmawiamy z partnerem o seksie wystarczająco często lub wystarczająco otwarcie.	,124	,704	,022
5. Nie mam żadnych poważnych problemów ani obaw związanych z seksem (z podnieceniem, orgazmem, częstością kontaktów, dopasowaniem, komunikacją z partnerem itp.).	-,015	-,067	,804
1. Jestem zadowolona z tego, jak obecnie wygląda moje życie seksualne.	,082	,137	,722
4. Jestem zadowolona z tego, jak często doświadczam intymności seksualnej w moim życiu (pocałunków, stosunków seksualnych itp.).	,077	,137	,650
2. Często czuję, że czegoś mi brakuje w moim życiu seksualnym.	,489	-,088	,489
3. Często czuję, że w moim życiu seksualnym jest za mało bliskości emocjonalnej.	,210	,184	,427
Procent wyjaśnionej wariancji	49,44%	7,84%	6,46%
Skumulowany procent wyjaśnionej wariancji		63,75%	

Źródło: opracowanie własne.

Następnym etapem było przeprowadzenie drugiej tury badań z wykorzystaniem skróconej wersji narzędzia SSS-W-R15. W celu zweryfikowania rezultatów uzyskanych w pierwszej turze badań została zastosowana konfirmacyjna analiza czynnikowa (*Confirmatory Factor Analysis – CFA*), za pomocą której sprawdzono, czy dane są dopasowane do zakładanego modelu teoretycznego zaproponowanego przez autorów skali oryginalnej (a więc struktury trójczynnikowej wraz z przypisanymi twierdzeniami). Analizując strukturę czynnikową SSS-W-R15, sprawdzono model zakładający istnienie trzech czynników (zmiennych latentnych): Zadowolenie, Komunikacja, Dopasowanie. Model ten jest odtworzeniem klucza zaproponowanego przez autorów oryginalnej wersji narzędzia, po uwzględnieniu konieczności usunięcia w wersji polskiej trzech pozycji. Zgodnie z oryginalnym kluczem podskale Zadowolenie tworzą pozycje: 1, 2, 3, 4, i 5, podskale Komunikacja – pozycje: 6, 7, 8 i 9, natomiast podskale Dopasowanie – pozycje: 10, 11, 12, 13, 14 i 15. Uwzględniając aktualne wytyczne, jakość testowanych modeli oceniano: statystyką χ^2 , jej skorygowaną wartością χ^2/df , indeksami: RMSEA (ang. *root mean square error of approximation*), GFI (ang. *goodness-of-fit index*), AGFI (ang. *adjusted goodness-of-fit index*) (Sagan, 2003).

Wyniki konfirmacyjnej analizy czynnikowej obliczonej metodą uogólnionych najmniejszych kwadratów (GLS – ang. *Generalized Least Squares*) wskazują, że model trójczynnikowy wersji 15-itekowej skali SSS-W jest stosunkowo dobrze dopasowany do danych ($df = 87$; $\chi^2 = 147,367$; $p < 0,001$; RMSEA = 0,059; GFI = 0,900; AGFI = 0,862). Wprowadzie statystyka χ^2 pokazała, że model nie jest zbyt dobrze dopasowany do danych: wartość statystyki była istotna ($p < 0,001$). Jednakże statystyka χ^2 jest bardzo wrażliwa m.in. na wielkość próby, dlatego nie można poprzestawać na ocenie dopasowania modelu jedynie na jej podstawie (Sagan, 2003). Wartości większości analizowanych parametrów dobroci dopasowania wskazują akceptowalne dopasowanie danych do przyjętego modelu. Zastosowana analiza konfirmacyjna potwierdziła zasadność przyjęcia rozwiązania trójczynnikowego w skróconej 15-itekowej wersji narzędzia (SSS-W-R15).

Analizy rzetelności SSS-W-R15

Rzetelność (zgodność wewnętrzną) liczona metodą α -Cronbacha dla całej skali SSS-W-R15 była satysfakcjonująca i wyniosła 0,931, świadcząc o wysokiej rzetelności narzędzia (Hornowska, Paluchowski, 2004). Rzetelności dla poszczególnych podskali były również satysfakcjonujące, tj.: dla podskali Dopasowanie – 0,912, dla podskali Komunikacja – 0,810, a dla podskali Zadowolenie współczynnik rzetelności α -Cronbacha wynosił 0,843. Przyjmuje się, że wartość statystyki Alfa powyżej 0,70 wskazuje na zadowalającą rzetelność mierzonej skali (Bedyńska, Cypriańska, 2013). Należy zatem uznać, że skala SSS-W-R15 charakteryzuje się satysfakcjonującą rzetelnością. Moc dyskryminacyjna poszczególnych twierdzeń, obliczana jako korelacja danego wyniku z wynikiem ogólnym danej podskali, mieściła się w przedziale 0,527-0,831.

Wskazywała zatem na wysokie lub umiarkowane powiązania poszczególnych twierdzeń z daną podskala.

Stołość czasową wyników kwestionariusza SSS-W-R15 sprawdzono metodą test-retest, która jest jedną z metod badania rzetelności narzędzia pomiaru. Badanie takie przeprowadzono w grupie 21 kobiet, dokonując pomiaru w odstępie 3-4 tygodni. Otrzymane wyniki były zadowolające, bowiem współczynnik korelacji r -Pearsona był wysoki i wynosił 0,952 ($p < 0,01$) dla całej skali satysfakcji ogólnej, zaś wskaźniki stołości w poszczególnych podskalach wahały się od 0,817 do 0,963 (Dopasowanie: $r = 0,963$; Komunikacja: $r = 0,817$; Zadowolenie: $r = 0,924$; $p < 0,01$). Otrzymane wyniki wskazują na wysoką stabilność czasową narzędzia. Zbliżone wyniki uzyskali autorzy oryginalnej skali – Meston i Trappnell (2005).

Analizy trafności kwestionariusza: trafność wewnętrzną i zewnętrzną

Analiza macierzy interkorelacji pozwala stwierdzić, że wyróżnione czynniki pozostają we wzajemnych zależnościach (tabela 2). Korelacje pomiędzy poszczególnymi podskalami a wynikiem ogólnym dla całej skali są istotne statystycznie i wysokie. Zależności te są zgodne z oczekiwaniami i potwierdzają trafność wewnętrzną kwestionariusza SSS-W-R15. Dodatkowo wysokie korelacje występują również pomiędzy podskalami. Podobne wyniki uzyskali w swoich analizach autorzy skali (Meston, Trappnell, 2005).

Tabela 2. Macierz interkorelacji wyniku ogólnego SSS-W-R15 z podskalami

	SSS-W-R15	Dopasowanie	Komunikacja	Zadowolenie
SSS-W-R15	1			
Dopasowanie	0,918**	1		
Komunikacja	0,803**	0,619**	1	
Zadowolenie	0,894**	0,725**	0,607**	1

** $p < 0.01$

Źródło: opracowanie własne.

Trafność zewnętrzną została sprawdzona poprzez skorelowanie wyników kwestionariusza SSS-W-R15 z wynikami skali „Seksualność” wchodzącej w skład Kwestionariusza Zadowolenia z Życia FLZ autorstwa Fahrenberga i współpracowników w polskiej adaptacji Chodkiewicza (2009). Uzyskane współczynniki korelacji wskazują na pozytywnie wysoką korelację ($r = 0,828$; $p < 0,001$) pomiędzy wynikiem ogólnym skali SSS-W-R15 a skalą „Seksualność”. Oznacza to, że istnieje pozytywna zależność między satysfakcją seksualną kobiet mierzona kwestionariuszem SSS-W-R15 i oceną zadowolenia z własnej seksualności mierzona odpowiednią skalą FLZ. Wynik ten jest zgodny z oczekiwaniami, co potwierdza, że obydwa narzędzia są w dużym stopniu powiązane i mierzą podobne właściwości.

Statystyki opisowe

W celu pełnego zobrazowania danych psychometrycznych narzędzia SSS-W-R15 sprawdzono również, jak wyglądają wybrane wskaźniki w ramach poszczególnych podskal kwestionariusza SSS-W-R15. Wyniki te zostały zaprezentowane w tabeli 3.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki psychometryczne kwestionariusza SSS-W-R15

Skala/podskala	N (itemy)	α	M	SEM	SD	Min.	Max.
SSS-W-R15 – wynik ogólny	15	0,931	58,81	0,93	13,20	22	75
Dopasowanie	6	0,912	23,67	0,44	6,24	6	30
Komunikacja	4	0,810	16,32	0,25	3,65	7	20
Zadowolenie	5	0,843	18,76	0,35	5,02	6	25

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Rezultatem przeprowadzonych badań nad adaptacją do warunków polskich kwestionariusza *Sexual Satisfaction Scale for Women* (SSS-W) autorstwa Meston i Trapnella (2005) jest utworzenie polskiej wersji narzędzia – Skali Satysfakcji Seksualnej Kobiet (SSS-W-R15). W toku analiz statystycznych narzędzie zostało skrócone z 18 do 15 twierdzeń. Przedstawione rezultaty badań wskazują, iż polska wersja kwestionariusza SSS-W-R15 jest narzędziem rzetelnym, o dobrych właściwościach psychometrycznych, ukierunkowanym na badanie satysfakcji seksualnej kobiet oraz jej poszczególnych wymiarów: zadowolenia, komunikacji i dopasowania. Trójczynnikowa struktura polskojęzycznej 15-itemowej wersji narzędzia wyjaśnia 63,75% całkowitej wariancji.

Konfirmacyjna analiza czynnikowa SSS-W-R15 pokazała dobre parametry dopasowania i potwierdziła rozwiązanie trójczynnikowe zaproponowane przez Meston i Trapnella (2005). Oznacza to, że wyniki badań możemy odnieść do opisu trzech wymiarów satysfakcji seksualnej kobiet zaproponowanych przez autorów skali: zadowolenia, komunikacji oraz dopasowania, a układ poszczególnych twierdzeń pokrywa się z tym, który został zaproponowany w modelu Meston i Trapnella (2005). Wyniki naszych badań są zatem dość spójne z rezultatami, które uzyskali autorzy wersji oryginalnej pomimo skrócenia w warunkach polskich kwestionariusza o trzy twierdzenia. SSS-W-R15 generalnie dobrze odzwierciedla strukturę oryginalnej wersji narzędzia odnoszącą się do badania satysfakcji seksualnej kobiet.

Rzetelność zarówno całej skali SSS-W-R15, jak i trzech podskal jest w pełni zadowalająca i osiągnęła wartości podobne jak skali oryginalnej (Meston, Trapnell,

2005). Stałość czasowa wyników okazała się wysoka, co wskazuje na dobrą rzetelność typu test-retest. W odniesieniu zaś do analiz trafności zewnętrznej kwestionariusza trzeba zauważyć, że choć uzyskane przez nas wyniki badań są zadowalające, to warto byłoby rozszerzyć je i uzupełnić o kolejne badania korelacyjne pomiędzy kwestionariuszem SSS-W-R15 a innymi narzędziami pomiaru. Planując kierunki dalszych badań, warto byłoby także sprawdzić różnice międzygrupowe, jeśli chodzi o kobiety młodsze i starsze.

Podsumowując, uzyskane parametry psychometryczne pozwalają pozytywnie ocenić skalę SSS-W-R15 na obecnym etapie prac adaptacyjnych. Narzędzie może być przydatne w badaniach naukowych dotyczących oceny różnych aspektów seksualności kobiet. Warto też dodać, że coraz częściej obserwuje się wzrost zainteresowania badaniami nad satysfakcją seksualną kobiet w różnych kontekstach życiowych nie tylko tradycyjnie powiązanych z analizami seksuologicznymi. I tak na przykład, prowadzi się badania nad satysfakcją seksualną kobiet po zabiegu mastektomii czy też kobiet w okresie ciąży bądź w kontekście niepłodności pary. Satysfakcja seksualna kobiet jest też badana jako predyktor dobrostanu jednostki czy szczęścia partnerskiego. Posiadanie narzędzia pomiaru o dobrych właściwościach psychometrycznych może ułatwić realizację tych zadań badawczych.

Literatura cytowana

- Ashdown, B., Hackathorn, J., Clark, E. (2011). In and out of bedroom: Sexual satisfaction in the marital relationship. *Journal of Integrated Social Sciences*, 2 (1), 40-57.
- Basson, R. (2000). The female sexual response: A different model. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 26, 51-65, doi: 10.1080/009262300278641
- Basson, R. (2001). Women's sexual response and dysfunction: a reappraisal. *The Canadian Journal of CME*, 12, 131-137.
- Basson, R. (2002). Woman's sexual desire – disordered or misunderstood? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 28, 17-28.
- Basson, R. (2005). Women's sexual dysfunction: Revised and expanded definitions. *Canadian Medical Association Journal*, 172 (10), 1327-1333.
- Bedyńska, S., Cypriańska, M. (2013). *Statystyczny drogowskaz 1. Praktyczne wprowadzenie do wnioskowania statystycznego*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Sedno.
- Byers, E.S. (1999). The Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction: Implications for sex therapy with couples. *Canadian Journal of Counselling*, 32 (1), 95-111.
- Byers, E.S., Macneil, S. (2006). Further validation of the Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 32 (1), 53-69, doi: 10.1080/00926230500232917
- Cain, S., Johannes, C., Avis, N., Mohr, B., Schocken, M., Skurnick, J. (2003). Sexual functioning and practices in multi-ethnic study of midlife women: baseline

- results from SWAN. *Journal of Sex Research*, 40 (3), 266-276, doi: 10.1080/00224490309552191
- Chodkiewicz, J. (2009). Adaptacja polska Kwestionariusza Zadovolenia z Życia (FLZ). *Studia Psychologiczne*, 47 (3), 5-21.
- Davis, D., Shaver, P., Widaman, K., Vernon, M., Follette, W., Beitz, K. (2006). "I can't get no satisfaction": Insecure attachment, inhibited sexual communication and sexual dissatisfaction. *Personal Relationships*, 13, 465-483, doi:10.1111/j.1475-6811.2006.00130.x
- Dundon, C.M., Rellini, A.H. (2010). More than sexual function: Predictors of sexual satisfaction in a sample of women age 40-70. *The Journal of Sexual Medicine*, 7, 896-904, doi: 10.1111/j.1743-6109.2009.01557.x
- Giraldi, A., Kristensen, E., Sand, M. (2015). Endorsement of models describing sexual response of men and women with a sexual partner: An online survey in a population sample of Danish adults ages 20-65 years. *The Journal of Sexual Medicine*, 12, 116-128, doi: 10.1111/jsm.12720
- Heiman, J.R., Long, J.S., Smith, S.N., Fisher, W.A., Sand, M.S., Rosen, R.C. (2011). Sexual Satisfaction and Relationship Happiness in Midlife and Older Couples in Five Countries. *Archives of Sexual Behavior*, 40, 741-753, doi: 10.1007/s10508-010-9703-3
- Henderson, A.W., Lehavot, K., Simoni, J.M. (2009). Ecological models of sexual satisfaction among lesbian/bisexual and heterosexual women. *Archives of Sexual Behavior*, 38, 50-65, doi: 10.1007/s10508-008-9384-3
- Hornowska, E., Paluchowski, W.J. (2004). *Kulturowa adaptacja testów psychologicznych*. W: J. Brzeziński (red.), *Metodologia badań psychologicznych*. Wybór tekstów (s. 151-191). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Janicka, I. (2008). Staż wspólnego życia a satysfakcja seksualna partnerów kohabitujących. *Psychologia Rozwojowa*, 13 (4), 37-48.
- Kaplan, H. (1974). *Disorders of sexual desire*. New York: Simon and Schuster.
- Karney, B.R., Bradbury, T.N. (1995). The longitudinal course of marital and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118 (1), 3-34.
- Lawrence, K., Byers, E.S. (1995). Sexual satisfaction in long-term heterosexual relationships: The Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction. *Personal Relationships*, 2 (4), 267-285, doi:10.1111/j.1475-6811.1995.tb00092.x
- Masters, W., Johnson, V. (1966). *Human sexual response*. Boston: Little Brown and Company.
- McNulty, J.K., Wenner, C.A., Fisher, T.D. (2014). Longitudinal associations among relationship satisfaction, sexual satisfaction, and frequency of sex in early marriage. *Archives of Sexual Behavior*, 45 (1), 85-97, doi: 10.1007/s10508-014-0444-6
- Meston, C.M., Buss, D. (2007). Why humans have sex? *Archives of Sexual Behaviour*, 36, 477-507, doi: 10.1007/s10508-007-9175-2
- Meston, C.M., Trapnell, P. (2005). Development and validation of a five-factor sexual satisfaction and distress scale for women: The Sexual Satisfaction Scale for

- Women (SSS-W). *The Journal of Sexual Medicine*, 2, 66-81, doi: 10.1111/j.1743-6109.2005.20107.x
- Mulhall, J., King, R., Glina, S., Hvidsten, K. (2008). Importance of and satisfaction with sex among men and women worldwide: Results of the global better sex survey. *The Journal of Sexual Medicine*, 5, 788-795, doi: 10.1111/j.1743-6109.2007.00765.x
- Nowosielski, K., Wróbel, B., Sioma-Markowska, U., Poręba, R. (2013). Development and validation of the Polish version of the Female Sexual Function Index in the Polish population of females. *The Journal of Sexual Medicine*, 10 (2), 386-395, doi: 10.1111/jsm.12012
- Peplau, L.A. (2003). Human sexuality: How do men and women differ? *Current Directions in Psychological Science*, 12 (2), 37-40.
- Sagan, A. (2003). Model pomiarowy satysfakcji i lojalności. W: *Zastosowania statystyki i data mining (Materiały z seminariów StatSoft)* (s. 75-87). Warszawa-Kraków: StatSoft Polska, <http://www.statsoft.pl/Portals/0/Downloads/pomiarowy.pdf> [dostęp: 5.10.2016].
- Sanchez-Fuentes, M.M., Santos-Iglesias, P., Sierra, J.C. (2014). A systematic review of sexual satisfaction. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 14, 67-75.
- Stephenson, K.R., Meston, C.M. (2010). Differentiating components of sexual well-being in women: Are sexual satisfaction and sexual distress independent constructs? *The Journal of Sexual Medicine*, 7 (7), 2458-2468, doi: 10.1111/j.1743-6109.2010.01836.x
- Stephenson, K.R., Meston, C.M. (2011). The association between sexual costs and sexual satisfaction in women: An exploration of the Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 20 (1), 31-40.
- Waite, L., Joyner, K. (2001). Emotional satisfaction and physical pleasure in sexual unions: Time horizon. Sexual behaviour and sexual exclusivity. *Journal of Marriage and Family*, 63, 1, 247-264, doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00247.x
- Yeh, H.C., Lorenz, F.O., Wickrama, K.A.S., Conger, R.D., Elder, G.H. (2006). Relationships among sexual satisfaction, marital quality, and marital instability at midlife. *Journal of Family Psychology*, 20 (2), 339-343, doi: 10.1037/0893-3200.20.2.339
- Young, M., Denny, G., Young, T., Luquis, R. (2000). Sexual satisfaction among married women age 50 and older. *Psychological Reports*, 86, 1107-1122, doi: 10.2466/pr0.2000.86.3c.1107
- Zihlerl, S., Masten, R. (2010). Differences in predictors of sexual satisfaction and in sexual satisfaction between female and male university students in Slovenia. *Psychiatria Danubina*, 22 (3), 425-429.

Streszczenie. Głównym celem badań była adaptacja i opracowanie polskiej wersji Skali Satysfakcji Seksualnej dla Kobiet (SSS-W) autorstwa Meston i Trapnella (2005) oraz ocena jej właściwości psychometrycznych. Grupę osób badanych stanowiło

651 kobiet. Analizy statystyczne potwierdziły satysfakcjonujące właściwości psychometryczne polskiej wersji kwestionariusza (SSS-W-R15), który w toku analiz został skrócony z 18 do 15 twierdzeń. Generalnie struktura polskiej wersji narzędzia SSS-W-R15, otrzymana w toku analizy czynnikowej, jest podobna do oryginalnej. Zarówno analiza eksploracyjna, jak i confirmacyjna potwierdziła trójczynnиковą strukturę kwestionariusza (zadowolenie, komunikacja, dopasowanie). Otrzymane rezultaty wskazują, że skala SSS-W-R15 jest narzędziem rzetelnym i może być wykorzystywana w badaniach naukowych w Polsce.

Słowa kluczowe: satysfakcja seksualna, kobiety, pomiar, zadowolenie, komunikacja, dopasowanie

Data wpłynięcia: 30.05.2015

Data wpłynięcia po poprawkach: 10.01.2017

Data zatwierdzenia tekstu do druku: 24.01.2017